

ดีบี อีโคไทย ตัวเนื้อสารพัดประหยัด

DB EcoThai คือฟอนท์ที่เกิดจากการนำแบบตัวพิมพ์เนื้อมาตรฐานไทยมาลดทอนทั้งส่วนหัวและขมวดม้วนลง โดยยังคงรักษาประสิทธิภาพในการใช้อ่านไว้ให้ได้สูง. ผลพลอยได้ที่ตามมาคือตัวเนื้อทางเลือกใหม่ที่จะช่วยให้เราประหยัด.

The font has been inspired by Ecofont Vera Sans, a Latin face designed for printing ink conservation by perforating the Vera Sans strokes with circular holes. The holes, being white spaces, require no ink. Economy of ink and paper has been an aspect of type design since the earliest examples of sans serif lettering; the serif was left out in order to reduce the inked surfaces and to enable denser type fitting on a given printing area, thus saving on paper as well.

The letterforms of DB EcoThai, although inspired by the same conservation idea as its Latin precursor, contain no white holes. For Thai body text fonts, thinner strokes than their Latin counterparts are generally necessary to cater for legibility; and the reduced width makes it impractical to put in the holes which, even added in, would be too small to offer a significant saving on ink.

Instead, a minimalist approach – à la sans serif design – is adopted whereby the once popular TomLight face (designed by Mr Thongterm Samerasut) is pared down to form EcoThai's letters. The terminal loop in the original TomLight, for example, is reduced to a tiny nib in EcoThai. Such simplification on the letterforms can contribute to ink savings without any noticeable drop in the font's readability.

ในยุคที่ดินฟ้าอากาศของโลกเรากำลังปั่นป่วนหนักดูเหมือนจะมีข้อดีอยู่บ้างประการหนึ่ง คือคนทั่วโลกเริ่มให้ความสนใจกับปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์กันมากขึ้น. ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวไทย ททท. ต้องมี Ecotourism ในภาคอุตสาหกรรม SCG มี EcoValue ฯลฯ เหล่านี้เป็นไปตามกระแสโลก โลกที่ผู้จิตใจเจริญแล้วมีสิทธิ์จะจงดเลือกสินค้าบริการที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม.

แม้แต่แบบตัวพิมพ์ของฝรั่งก็ยังมี Ecofont เกิดขึ้นแล้วเช่นกัน, มันชื่อว่า Ecofont Vera Sans เป็นการนำฟอนท์ที่อ่านง่ายอย่าง Vera Sans มาดูลุรีเรียงแถวตามแนวเส้นอักษร เพื่อจะได้ประหยัดผงคาร์บอนประหยัดหมึกที่ใช้พิมพ์. อันที่จริงการออกแบบตัวพิมพ์ของโลกตะวันตกที่ช่วยประหยัดหมึกนั้นเคยเกิดขึ้นมานานแล้วด้วยความบังเอิญ ตัวอย่างเช่น Gill Sans ฟอนท์แบบ sans serif ยุคแรก ๆ ที่ออกแบบโดย Eric Gill ในปี ค.ศ.1927. วัตถุประสงค์หลักของการออกแบบ

Ecofont Vera Sans Vera Sans

Gill Sans

เปรียบเทียบสัดส่วน Gill Sans (1927) กับฟอนท์ของ Nicolas Jenson (1470)

Gill Sans นั้นเป็นความพยายามปฏิวัติรูปแบบตัวพิมพ์อักษรลาตินแบบ serif ดั้งเดิม ให้ดูเกลี้ยงเกลาขึ้นด้วยการหัก serif ออก (sans แปลว่า ไม่มี). จุดเด่นของ Gill Sans คือ Eric Gill ยังเคารพสัดส่วนเดิม ๆ ของฟอนท์ serif ที่ชินตามานานจนเป็นของ Classic ไปแล้ว (อย่างเช่นฟอนท์ Jenson เป็นต้น) จึงทำให้คนยอมรับมันได้ง่าย. ตามประวัติในระยะแรก ๆ ที่ Gill Sans ออกมา นักออกแบบจะเลือกใช้เป็นเพียงตัว display หรือ subhead. ต่อมาไม่นานนักคนเริ่มคุ้นตาขึ้นจึงค่อยขยับมาใช้เป็น text ลองดูบ้าง แล้วก็นิยมใช้กันมาเรื่อย ๆ แม้ในปัจจุบันนี้ Gill Sans ก็ยังเป็นของร่วมสมัยในอังกฤษถิ่นเกิดของมันอยู่. ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น? คำตอบน่าจะเป็นเพราะ Gill Sans เสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงรูปแบบอักษรยุคเก่ากับใหม่ไว้ในร่างเดียวกันได้อย่างแสนจะลงตัวนั่นเอง!

ขคจคทยรหอ
ขคจคทยรหอ
ขคจคทยรหอ

DB PorPing Light SL

DB ThongTerm

DB EcoThai

ผมเคยนำหลักการของ Sans Serif มาทำฟอนท์ไทยแบบ Sans Loop แล้ว ชื่อ DB PorPiang SL ในปี พ.ศ.2550 เพื่อเสนอเป็นฟอนท์ตัวเนื้อทางเลือก. ชุดอักษรเป็นการออกแบบชิ้นใหม่ โดยลดรูปหัวและขมวดม้วนที่เคยกลม ๆ ให้เหลือปลายเส้นโค้งงอ (sans loop หมายถึง ไม่มีหัวกลม) พอให้เป็นสิ่งที่สังเกตเห็น. อย่างไรก็ตามนักออกแบบไทยยังคงเลือกใช้ DB PorPiang เป็นเพียงตัวพาดหัว. สาเหตุที่มันยังไม่ได้รับความนิยมเป็นตัวเนื้ออาจเป็นเพราะเค้าโครงของมันที่แตกต่างไปจากตัวเนื้อมาตรฐานเดิม ๆ พอสมควรหรือช่องไฟที่ชิดเกินไป หรือชื่อ 'พอเพียง' ที่อาจไปจำกัดขอบเขตการตีความใช้งาน หรือช่วงเวลาที่ยังไม่นานพอ (เมื่อเทียบกับ Gill Sans ในช่วงอดีต หรือถูกทุกข้อที่กล่าวมา!

หลังจากสรุปบทเรียนจาก DB PorPiang SL แล้วผมมองไปที่ฟอนท์มาตรฐานอย่าง TomLight ของอาจารย์ทองเต็ม เสมอสุด และเชื่อว่าถ้าเลือก TomLight มาระเบิดหัวออก โดยพยายามที่จะรักษาเค้าโครงมันไว้ให้มาก ก็น่าจะได้ฟอนท์ใหม่ที่มีความนิยมใช้เป็นตัวเนื้อได้ง่ายกว่า DB PorPiang SL.

เพื่อให้เข้าใจว่า TomLight เหมาะสมอย่างไรทำไมผมถึงเลือก ต้องขออนุญาตยืนยันด้วยการพาดูย้อนกลับไปดูประวัติที่เกิดที่มาของมัน. ผมเคยตั้งคำถามกับอาจารย์มานพ ศรีสมพร (นักออกแบบแผ่นอักษรลอกที่โด่งดังที่สุดของไทย ผู้ซึ่งเคยร่วมงานออกแบบตัวพิมพ์คอมพิวเตอร์ร่วมกับอาจารย์ทองเต็ม) ถึงความเป็นมาของ TomLight ได้ความว่า อ.ทองเต็ม สร้างขึ้นมาโดยการปรับปรุงจากชุดตัวเรียงพิมพ์ตะกั่ว. ผมจึงลองเทียบวิวัฒนาการของแบบตัวเรียงตะกั่วกับชุดตัวเรียงพิมพ์ด้วยแสง พบว่าอักษรทั้งชุดมันโยงใยถึง TomLight ได้จริง ๆ. อ.ทองเต็ม นำตัวบริดเลย์โด้งมาจัดระเบียบใหม่ด้วยเส้นที่เป็นเรขาคณิตมากขึ้น จนดูเกลี้ยงเกลาทันสมัยสมเป็นตัวเรียงพิมพ์ด้วยแสงเทคโนโลยีสุดล้ำในขณะนั้น. กล่าวได้ว่า TomLight เป็นแบบตัวพิมพ์ที่นิยมใช้กันมาอย่างรวดเร็ว เพราะความเกลี้ยงเกลาที่เกาะอิงกับเค้าโครงตัวเรียงพิมพ์ตะกั่วที่คนคุ้นชินมานานนั่นเอง. เข้าสู่ยุคฟอนท์ PostScript อ.มานพได้อนุรักษ์ไว้ภายใต้ชื่อ EAC TomLight. ในช่วงใกล้เคียงกันทาง UPC ซึ่งร่วมพัฒนาระบบแสดงผลภาษาไทยกับ Microsoft ก็มี UPC Cordia ซึ่งทำมาจาก TomLight ของอ.ทองเต็ม เช่นกัน.

DB ThongTerm

ด

ด

ด

DB EcoThai

กขชคคฆงจฉชฌญฎฐฒณด
กขชคคฆงจฉชฌญฎฐฒณด
กขชคคฆงจฉชฌญฎฐฒณด
กขชคคฆงจฉชฌญฎฐฒณด

DB EcoThai, DB EcoThai Medium, DB EcoThai DemiBold, DB EcoThai Bold

หมาย คล้าย หมายถึง หมวย ก็คือ หมวย

การที่แบบตัวพิมพ์ TomLight ภายใต้ชื่อ UPC Cordia ผูกพวงมากับระบบปฏิบัติการของ Microsoft นั้นน่าจะมีส่วนช่วยสำคัญในการขยายความนิยมดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วมาจนถึงยุคฟอนต์ Opentype ณ ปัจจุบัน.

น่าเสียดายที่นักออกแบบรุ่นใหม่ทุกวันนี้รู้จัก UPC Cordia หลานสาวลูกครึ่ง มากกว่า TomLight ผู้เป็นปู่. แต่ไม่ว่าจะเป็น 'Cordia' หรือ 'Tom' ล้วนฟังเป็นฝรั่งตรงข้ามกับลักษณะของแบบตัวพิมพ์ทั้งชุดที่มีอัตลักษณ์ไทยสูงมาก. ดังนั้นเมื่อทาง DB นำ TomLight มาพัฒนาต่อเป็น Opentype(ก่อนจะนำไปเปิดหัวให้โล่งแบบ DB PorPiang SL) จึงถือโอกาสใช้ชื่อใหม่ว่า DB ThongTerm เพื่อให้เครดิตกับ อ.ทองเต็ม เสมอสุดผู้ออกแบบ.

เมื่อนำ DB ThongTerm (ตัว Regular เส้นหนาเท่า TomLight เดิม) มาเปิดหัวออกในตอนแรกตั้งใจว่าแค่ลบหัวกลม ๆ ให้เหลือโค้งไว้เป็นอันพอ ส่วนอื่นไม่แตะ แต่พอเอาเข้าจริงกลับมีอะไรต้องทำมากกว่านั้น ตัวอย่างเช่น

เส้นกึ่งที่ฐาน ข, บ, ป ฯลฯ ควรถูกลบทิ้งไปด้วยตามขนาดหัวที่หดหายไป (ถ้าปล่อยไว้ กึ่งจะเด่นแข่งกับหัวที่ลดรูปไปแล้ว)

เมื่อตัว ข ซึ่งฐานเดิมแคบอยู่แล้ว ถูกลบกึ่งออก ทำให้ดูตัวแคบเกินไปจึงขยายเส้นฐานออกชดเชยเล็กน้อย

ตัว ว จำเป็นต้องเหลือโค้งหัวไว้ให้มากกว่าตัวปรกติอย่าง น, บ, ม เพื่อป้องกันไม่ให้ดูสับสนกับตัวสระอา (หัว ว เป็นเส้นโค้งครึ่งวงกลม ส่วนหัว บ แค่ ¼ วงกลม). ถ้า ว หัวเล็กจะใส่สระอุไม่สวย หัวตัว ร จึงต้องแก้ตาม ว ด้วยเหตุผลข้อหลังนี้.

ตัว ง ด้วยเหตุผลคล้าย ๆ ตัว ร ถ้าหัวเล็กเกินไปจะวางสระบนได้ไม่สวย จึงต้องเพิ่มโค้งหัวให้ยาวกว่าพวกตัวปรกติ.

ตัว ด เมื่อเปิดหัวออกพบว่า หัวส่วนที่เหลือดูขีดเส้นหลังเกินไป จึงต้องแก้ไขด้วยการโยกคอคอเข้ากลางเล็กน้อย.

ตัว ค ในทำนองเดียวกันกับตัว ด, ต้องลดระดับหัวที่เหลือลงเพื่อไม่ให้ดูขีดเส้นโค้งบนเกินไป.

สระอิ อี อึ อือ ถือโอกาสลดเส้นโค้งแนวบนเหลือเส้นเดียว ประหยัดไปได้ตั้งครึ่ง แต่ทั้งสระอิ และสระอา ยังคงหัวกลมแบบปิดดั้งเดิมไว้ เพราะถ้าไปทำเว้าแหงจะดูไม่งามไม่เคลียร์.

เมื่อเสร็จงานระเปิดหัว DB ThongTerm ตอนแรกตั้งใจจะตั้งชื่อว่า DB ThongTerm SL แต่ก็กลัวคนจะเชื่อมโยงความหมายได้ยาก เพราะคนส่วนใหญ่รู้จักแต่ Cordia ไม่รู้จักว่าต้นแบบเป็นฝีมือใคร และจะมีใครเห็นชื่อแล้วเดาได้ว่า SL นั้นย่อมาจาก sans loop? ผมเลยต้องเปลี่ยนใจหยุดชื่อไว้ก่อน. จากนั้นไม่นาน มีฟอนท์ชื่อ Ecofont Vera Sans ออกมากระตุ้นให้ผมนึกอยากจะทำฟอนท์ไทยแบบ Eco ให้คนไทยมีใช้บ้าง.

ดกททอนบปฝฝพฟภมยรฤลฎวศษหฬอฮ ๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
ดกททอนบปฝฝพฟภมยรฤลฎวศษหฬอฮ ๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
ดกททอนบปฝฝพฟภมยรฤลฎวศษหฬอฮ ๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
ดกททอนบปฝฝพฟภมยรฤลฎวศษหฬอฮ ๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙

หัวไม่มีวันบอดตัน

หัวไม่มีวันบอดตัน

หัวไม่มีวันบอดตัน

หัวไม่มีวันบอดตัน

EcoThai

แต่พอศึกษาดูพบว่า TomLight (ในร่าง UPC Cordia) ที่เป็นมาตรฐานงานเอกสารมาช้านานมีเส้นบางกว่าตัว Vera Sans. แล้วฟอนท์หัวเนื้ออิโศแบบไทย ๆ ควรเป็นอย่างไร? คำตอบก็คือฟอนท์ DB ThongTerm แบบ sans loop ที่ทำเสร็จไปแล้วไง! มันใช่อยู่แล้วโดยบังเอิญเหมือน Gill Sans ที่ผมกล่าวไว้ในตอนต้นนั่นเอง. Gill Sans ลด serif ช่วยประหยัดหมึกได้ฉับไฉ ฟอนท์ประหยัดหัวตัวใหม่ย่อมช่วยประหยัดหมึกได้ฉับไฉนั้น. ชื่อเก่าที่จะตั้งว่า DB ThongTerm SL จึงเปลี่ยนใหม่เป็น DB EcoThai ลงตัวที่สุด เพราะชื่อนี้สามารถโยงความหมายของรูปลักษณ์เข้ากับประโยชน์ใช้สอยได้พอดี. รูปลักษณ์ที่ลดทอนรายละเอียดลงนั้นคือรูปธรรมของการประหยัด จึงเหมาะสมจะนำฟอนท์นี้ไปใช้สอยในงานสื่อสารนวัตกรรม, กิจกรรม ฯลฯ เพื่อการประหยัดทรัพยากรเป็นอย่างยิ่ง.

เมื่อนำ DB EcoThai มาเปรียบเทียบกับ Ecofont Vera Sans ต้นเอนิเคยกลับพบว่า EcoThai ใช้งานได้กว้างกว่า นั่นเพราะ Ecofont Vera Sans ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นตัวเนื้อประหยัดผดงคาร์บอน ในงานเอกสารเป็นหลัก เวลาขยายใหญ่เป็นตัวดิสเพลย์แทนที่จะดูเรียบง่ายแบบ Vera Sans เดิม กลับเผยให้เห็นแถวรูปพจน

ขาบนเส้นอักษรตัวดูหลาย ๆ กลายเป็นตัวแฟนซี (จาก Ecofont เลยกกลายเป็น Discofont ไปเสียอย่างงั้น!). ส่วน DB EcoThai ที่เกิดมาเพื่อเป็นตัวเนื้อเช่นเดียวกันเมื่อขยายใหญ่ใช้เป็นตัวดิสเพลย์ แน่นอนบุคลิกย่อมไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (เพราะไม่มีรูปพจนเหมือน Ecofont Vera Sans). ในทางตรงกันข้าม เมื่อใช้ฟอนท์ทั้งสองเปรียบเทียบกันดูด้วยพอยท์ขนาดเล็กจิ๋ว จะพบว่า Ecofont Vera Sans ไม่แตกต่างไปจาก Vera Sans ต้นแบบของมัน (ถึงเครื่องพิมพ์สามารถเก็บรายละเอียดรูปพจนซูเปอร์จิ๋วของฟอนท์ไว้ได้ ตาเราก็แยกไม่ออก!) ขณะที่ DB EcoThai กลับได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า TomLight (ในร่าง DB ThongTerm) ต้นแบบ ในข้อที่ว่าดูโปร่งสบายตา หัวไม่มีวันบอดตัน นั่นเพราะมันไม่มีหัวม่วงกลมให้หมึกท่วมตันดูเป็นจ้ำ ๆ อย่างที่เราเห็นบ่อยบนถุงขนม นั่นเอง.

แท้จริงแล้วฟอนท์แบบอิโศ ไม่ได้หมายความว่าประหยัดหมึก ประหยัดกระดาษ ฯลฯ เท่านั้น อีกนัยยะหนึ่งที่สำคัญกว่ามากคือ ประสิทธิภาพในการใช้สื่อสารของฟอนท์นั้น ๆ เช่น สมมติว่าถ้าเราใช้ DB EcoThai พิมพ์บนกระดาษฉลากยาแผ่นจิ๋ว แล้วคนอ่านวิสัยทัศน์ได้ชัดเจน ใช้งานได้ไม่ผิดพลาด ก็เท่ากับว่า มันได้ช่วยประหยัดทรัพยากรที่ใช้ผลิตยาและประหยัดชีวิตคนจากการใช้ยามผิดพลาด. เทียบกันแล้วเรื่องประหยัดผดงคาร์บอนดูกลายเป็นเรื่องซึ่งผงไปเลย!

ถ้าคุณอ่านมาถึงบรรทัดนี้ ถือว่าคุณได้ผ่านประสบการณ์ล้ำค่าในการทดสอบประสิทธิภาพตัวพิมพ์ DB EcoThai ร่วมกันกับผู้อ่านอีกหลายคน. คลิกเข้าไปที่ www.dbfonts.biz แล้วจะพบว่า DB EcoThai เป็นฟอนท์ประหยัดทรัพยากรได้ด้วย

เพราะเราให้คุณดาวน์โหลดไปใช้ฟรีไม่คิดเงิน!

แบบตัวเนื้อที่ใช้ในบทความนี้ : 14-Point DB EcoThai SL, Leading 15 points.